

Sygn. akt I ACa 1249/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Baran (spr.)
Sędziowie:	SSA Marek Boniecki SSA Paweł Czepiel
Protokolant:	st. sekr. sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 2 marca 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa **B. K.**

przeciwko **E. S.**

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 10 kwietnia 2017 r. sygn. akt I C 614/15

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 4050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSA Marek Boniecki SSA Barbara Baran SSA Paweł Czepiel

Sygn. akt I ACa 1249/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo B. K. przeciwko E. S. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3 617 zł tytułem kosztów procesu.

Jako bezsporne przyjął sąd, że powód w dniu 11 sierpnia 1973 r. zawarł związek małżeński z J. K. (1), zaś w dniu 31 marca 2009 r. małżeństwo to zostało rozwiązane przez rozwód.

Wyrokiem z dnia 26 września 2007 r. Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział IV Karny Odwoławczy, sygn. akt IV Ka 1071/07, uwzględniając w punkcie III powództwo cywilne, zasądził od oskarżonej J. K. (1) na rzecz pokrzywdzonej (...) sp. z o.o. w K. kwotę 163 008 zł z ustawowymi odsetkami od 12 października 2004 r. Sąd Rejonowy dla K. (...)w K.w dniu 13 marca 2008 r. nadał temu wyrokowi klauzulę wykonalności. J. K. (1) nie wykonała wyroku, dlatego zostało wszczęte przeciwko niej postępowanie egzekucyjne na wniosek (...) sp. z o.o., które następnie umorzono z powodu bezskuteczności egzekucji.

W dniu 16 grudnia 2009 r. J. K. (1) złożyła do Sądu Rejonowego dla K. (...)w K. wniosek o podział majątku wspólnego (sygn. VI Ns 1210/09/S).

Przed Sądem Okręgowym w Krakowie (sygn. akt I C 1774/12) toczyło się postępowanie z powództwa B. K. przeciwko pozwanym J. K. (1) i E. S. o stwierdzenie nieważności umowy sprzedaży wierzytelności przyszłej, zawartej przez pozwanym w dniu 21 czerwca 2012 r. oraz umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 27 grudnia 2012 r., ewentualnie o uznanie za bezskuteczne w stosunku do B. K. powyższych umów. Wyrokiem z dnia 25 września 2013 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo. Apelacja powoda od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 marca 2014 r. (sygn. akt I ACa 75/14).

Sąd Okręgowy ustalił ponadto, że J. K. (1) w dniu 8 kwietnia 2010 r. złożyła wniosek egzekucyjny do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W. (...) przeciwko dłużnikom T. i T. S. (1), wnosząc o prowadzenie przeciwko nim postępowania egzekucyjnego na podstawie tytułu wykonawczego w postaci postanowienia Sądu Rejonowego w W. (...) z dnia 29 października 2008 r., sygn. akt I C 173/08 i z dnia 9 stycznia 2010 r. sygn. akt I Co 2508/09 zaopatrzonych klauzulą wykonalności z dnia 4 grudnia 2008 r. i z dnia 24 lutego 2010 r. Całość należności objętych tytułem wykonawczym i wnioskiem egzekucyjnym wierzycielki została wyegzekwowana; postanowieniem z dnia 6 lipca 2011 r. postępowanie egzekucyjne zakończono.

Pismem datowanym na 6 grudnia 2010 r. Prezes Zarządu (...) sp. z o.o. w C. – W. S. zawiadomił J. K. (1) o tym, iż dnia 2 listopada 2010 r. spółka (...) sprzedała część wierzytelności stwierdzonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 12.10.2004 r., sygn. akt IV Ka 1071/07, w kwocie 10 000 zł T. S. (2), wraz z prawem do odsetek ustawowych od kwoty 10 000 zł, liczonych od dnia 12 października 2004 r.

W dniu 21 czerwca 2012 r. J. K. (1) i E. S. zawarli umowę sprzedaży wierzytelności przyszłej. J. K. (1) w §(...)umowy oświadczyła, że przed Sądem Rejonowym dla K. (...) w K. toczy się do sygn. akt VI Ns 1210/09/S postępowanie o podział majątku wspólnego po ustaniu małżeństwa z powodem B. K., oraz że w wyniku tego postępowania przysługiwać jej będzie w stosunku do byłego męża – powoda B. K. wierzytelność w kwocie 120 000 zł z tytułu podziału majątku wspólnego, która stanowić będzie jej majątek osobisty (§ 2). J. K. (1) sprzedała E. S. przysługującą jej w stosunku do powoda wierzytelność przyszlą w kwocie 120 000 zł, za cenę w kwocie 60 000 zł. Strony umowy postanowiły, że zawiadomienia dłużnika B. K. o sprzedaży wierzytelności dokona J. K. (1) a dopóki J. K. (1) nie zawiadomi dłużnika o zbyciu wierzytelności, spełnienie przez niego świadczenia do jej rąk będzie mieć skutek względem E. S., chyba że w chwili spełnienia świadczenia B. K. będzie miał wiedzę o treści umowy (§ (...) umowy). Fakt podpisania powyższej umowy został potwierdzony notarialnie.

W dniu 6 sierpnia 2012 r. przed Sądem Rejonowym dla K. (...) w K. odbyło się posiedzenie w sprawie o podział majątku wspólnego (VI Ns 1210/09/S), gdzie planowano ugodę między byłymi małżonkami, na mocy której powód miał otrzymać na własność mieszkanie położone w K. przy ul. (...) i spłacić J. K. (1) kwotą 120 000 zł. J. K. (1) okazała na tej rozprawie umowę sprzedaży przyszłej wierzytelności z dnia 21 czerwca 2012 r. i powiadomiła powoda o jej zawarciu. Na tym posiedzeniu oprócz J. K. (1) obecny był zarówno pozwany E. S., jak i powód B. K. z pełnomocnikiem. Powód wobec okazania w/w umowy odmówił zawarcia ugody. W tym dniu zamknięto rozprawę w sprawie o podział majątku dorobkowego J. K. (1) i B. K. a sąd odroczył publikację postanowienia na dzień 9 sierpnia 2012 r.

Powód, który przez ok. 10 lat do 2003 r. lub 2004 r. był pracownikiem (...) sp. z o.o. z siedzibą w C., zawarł z tą spółką umowę sprzedaży wierzytelności, datowaną na 6 sierpnia 2012 r. (...) sp. z o.o. oświadczyła w § (...)umowy,

że przysługuje jej niesporna i wymagalna wierzytelność pieniężna wobec dłużnika J. K. (1) w wysokości 163 008 zł należności głównej wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 12 października 2004 r., stwierdzona prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 26 września 2007 r., sygn. akt IV Ka 1071/07 z tytułu powództwa cywilnego. Wysokość odsetek ustawowych w dniu zawarcia umowy stanowiła kwotę 158 323,30 zł (§1 pkt 1a i b).

(...) sp. z o.o. jako sprzedający przelała na mocy umowy – w rozumieniu przepisów art. 509 i nast. k.c. - na powoda jako kupującego część w/w wierzytelności, tj. 65 tys. zł należności głównej wraz z odsetkami ustawowymi od przelanej kwoty liczonymi od dnia wymagalności wierzytelności do dnia zapłaty, a powód, jako kupujący przyjął wierzytelność we wskazanej kwocie wraz z przysługującymi odsetkami za cenę sprzedaży 50 tys. zł. Wraz z częścią wierzytelności przelanej spółka (...) przeniosła na powoda wszelkie związane z przelaną wierzytelnością prawa, w tym prawo do odsetek ustawowych od 12 października 2004 r., które na dzień zawarcia umowy wyniosły 63 131,90 zł. W zakresie pozostałej części należności głównej oraz odsetek ustawowych wierzycielem pozostała (...) sp. z o.o. Spółka zobowiązała się do niezwłocznego, pisemnego zawiadomienia dłużnika o dokonaniu przelewu wierzytelności.

Powód w § 5 zobowiązał się do zapłacenia ceny w wysokości 50 tys. zł w 250 równych ratach miesięcznych, każda po 200 zł, płatnych od września 2012 r. Powód w momencie zawierania umowy nie był w stanie zapłacić ceny zakupu wierzytelności. Żadnej kwoty do chwili obecnej nie zapłacił.

W piśmie datowanym na 8 sierpnia 2012 r. złożonym tego samego dnia do Sądu Rejonowego dla K. (...) w K. do akt sprawy o podział majątku wspólnego (VI Ns 1210/09/S), powód oświadczył Sądowi i J. K. (1), że w dniu 6 sierpnia 2012 r. nabył wierzytelność spółki (...) wobec J. K. (1) w wysokości 128.131,90 zł. Zawiadomił jednocześnie, że nabyta przez niego wierzytelność zostanie potrącona z sumy zasądzonej prawomocnym postanowieniem na rzecz J. K. (1) tytułem podziału majątku dorobkowego stron.

O umowie sprzedaży części wierzytelności (...) sp. z o.o. w C. zawiadomiła J. K. (1) pismem z daty 6 sierpnia 2012 r., nadanym w dniu 8 sierpnia 2012 r. W piśmie tym spółka wezwała J. K. (1) do niezwłocznej zapłaty pozostałej części wierzytelności w wysokości 98 008 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 12 października 2004 r.

Także powód pismem z daty 7 września 2012 r. zawiadomił J. K. (1) o nabyciu części wierzytelności spółki (...) sp. z o.o. na podstawie umowy datowanej na 6 sierpnia 2012 r. Pismo to zostało nadane w placówce pocztowej w dniu 10 września 2012 r. J. K. (1) odebrała pismo w dniu 11 września 2012 r.

Powód i spółka (...) zawarli datowany na 30 września 2012 r. aneks do wyżej opisanej umowy sprzedaży wierzytelności. Stwierdzono, że do 30 września 2012 r. nie została zapłacona przez B. K. żadna rata ceny, wynikająca z umowy sprzedaży wierzytelności. W § (...) spółka (...) udzieliła powodowi zwłoki w ustalonym terminie spłaty rat zobowiązania do czasu rozstrzygnięcia przed Sądem Okręgowym w Krakowie sporu wobec dłużniczki J. K. (1), dotyczącego nabytej przez powoda wierzytelności. Umowa była jeszcze raz aneksowana i ponownie przedłużono powodowi termin spłaty.

Postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2012 r. w sprawie VI Ns 1210/09/S, Sąd Rejonowy dla K. (...) w K. dokonał podziału majątku wspólnego J. K. (1) i B. K., w ten sposób, że spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w K. przy ul. (...) o pow. 52,5 m⁽²⁾ wraz z wkładem mieszkaniowym, znajdującego się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K. o wartości 287 505 zł przyznał wyłącznie na rzecz B. K., zaś środki zgromadzone na rachunku J. K. (1) nr (...) w (...) Otwartym Funduszu Emerytalnym w kwocie 10 335,63 zł przyznał wyłącznie na rzecz J. K. (1). W punkcie III postanowienia Sąd zasądził od B. K. na rzecz J. K. (1) kwotę 138 584,69 zł tytułem spłaty, płatną w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się postanowienia o podziale majątku.

Postanowieniem z dnia 28 marca 2013 r. Sąd Rejonowy dla K. (...) w K., sygn. akt VI Co 639/13/S, nadał klauzulę wykonalności powyższemu postanowieniu w zakresie punktu III w kwocie 11 129,97 zł oraz w kwocie 120 000 zł przeciwko dłużnikowi B. K., na rzecz wierzyciela E. S., na którego przeszło uprawnienie J. K. (1).

W piśmie datowanym na 11 września 2012 r. powód złożył J. K. (1) oświadczenie w oparciu o art. 498 pkt 1 i 2 k.c. oraz art. 499 k.c. o potrąceniu z wierzytelności wobec jego osoby na rzecz byłej żony, na podstawie postanowienia

Sądu Rejonowego dla K. (...)w K. z dnia 9 sierpnia 2012 r., sygn. akt IV Ns 1210/09/S pkt III zasądzonej kwoty 138 584,69 zł pomniejszonej w wyniku kompensaty o zasądzoną od J. K. (1) na rzecz powoda w pkt IV postanowienia kwotę 4 709,40 zł tytułem zwrotu nakładu na remont lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w K., zasądzoną w pkt V postanowienia od J. K. (1) na rzecz powoda kwotę 1 559,53 zł tytułem zwrotu nakładów poniesionych tytułem czynszu za lokal mieszkalny nr (...) położony przy ul. (...) w K. za okres od lutego 2006 r. do maja 2010 r., o zasądzoną w pkt VII postanowienia równowartość kwoty 4000 zł tytułem nakazanego postanowieniem zwrotu pierścionka zaręczynowego złotego z kamieniem i obrączki złotej ślubnej.

Powód podał, że po zastosowaniu kompensat wierzytelność J. K. (1) wobec niego wyniosła 128 315,76 zł oraz że dalszego potrącenia dokonuje z wierzytelności wobec J. K. (1), nabytej przez niego na podstawie umowy sprzedaży części wierzytelności zawartej w dniu 6 sierpnia 2012 r. na kwotę 128 131,90 zł, do której to kwoty doliczono kwotę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia zawarcia umowy do dnia potrącenia, tj. 11 września 2012 r., w wysokości 1 642,90 zł. Powód oświadczył, że potrąca ponadto ustawowe odsetki w kwocie 3 139,90 zł od kwot uznanych i zasądzonych w punkcie IV postanowienia, tj. od kwoty 4 709,40 zł, od dnia poniesienia wydatków – 23 maja 2007 r. do dnia 11 września 2012 r. oraz zasądzonych w punkcie V postanowienia z dnia 9 sierpnia 2012 r., w kwocie 478,20 zł od kwoty uznanej i zasądzonej 1559,53 zł od dnia 1 maja 2010 r. do dnia 11 września 2012 r. o łącznej wartości 3 618,10 zł.

Powód poinformował, że łączna wierzytelność wobec J. K. (1) wynosi 133.392,90 zł i przewyższa zobowiązanie powoda po zastosowaniu kompensat, zaś kwota 5.077,14 zł stanowi pozostałą wymagalną wierzytelność wobec J. K. (1). Powód stwierdził, że potrącenia z zasądzonych postanowieniem Sądu Rejonowego w K.z dnia 9 sierpnia 2012 r. na rzecz J. K. (1) należności i naliczonych odsetek dokonał przy zaistnieniu zobowiązania wzajemnego, stanowiącego całkowite rozliczenie stron wynikające z podziału majątku dorobkowego, w tym wartości mieszkania wspólnego położonego w K. przy ul. (...). Pismo zawierające powyższe oświadczenie zostało wysłane do J. K. (1) w dniu 11 września 2012 r.; odebrała je w dniu 12 września 2012 r.

W piśmie z dnia 29 listopada 2012 r. powód dokonał sprostowania powyższego oświadczenia. W piśmie z daty 6 grudnia 2012 r. powód dokonał podsumowania wzajemnych należności i rozliczeń finansowych pomiędzy nim a J. K. (1).

W piśmie z daty 6 grudnia 2012 r. skierowanym do pozwanego E. S. powód dokonał potrącenia kwoty 120 000 zł przelanej przez zbywcę J. K. (1) na rzecz E. S. wobec B. K., wynikającej z umowy sprzedaży wierzytelności przysługującej z dnia 21 czerwca 2012 r. z wierzytelnością wobec zbywcy wynikającą z cesji wierzytelności przez (...) sp. o.o. w C. na rzecz B. K..

W dniu 27 grudnia 2012 r. pomiędzy J. K. (1) a pozwanym została zawarta umowa sprzedaży wierzytelności. W § 2 J. K. (1) oświadczyła, że w wyniku zakończenia postępowania o podział majątku wspólnego sygn. akt VI Ns 1210/09/S, przysługuje jej w stosunku do byłego męża B. K. wierzytelność w kwocie 131 129,97 zł z tytułu podziału majątku wspólnego, która stanowi jej majątek osobisty. J. K. (1) na mocy § 3 umowy sprzedała pozwanemu E. S. wierzytelność przysługującą jej w stosunku do B. K. w kwocie 11 129,97 zł z tytułu podziału majątku wspólnego, za cenę 5 000 zł; E. S. wierzytelność nabył za pieniądze pochodzące z jego majątku osobistego (§ 3).

Strony umowy postanowiły, że zawiadomienia powoda o sprzedaży wierzytelności w stosunku do niego jako dłużnika dokona Kancelaria Notarialna J. K. (2) (§ 4 pkt 1) i ustaliły, że dopóki J. K. (1) nie zawiadomi dłużnika B. K. o zbyciu wierzytelności, spełnienie przez niego świadczenia do jej rąk będzie mieć skutek względem E. S., chyba że w chwili spełnienia świadczenia B. K. będzie miał wiedzę o treści umowy (§ 4 pkt 2). Fakt zawarcia powyższej umowy został potwierdzony notarialnie.

Przed Sądem Okręgowym w Krakowie toczyło się postępowanie z powództwa B. K. przeciwko E. S. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (sygn. akt I C 914/13). Wyrokiem z dnia 9 października 2014 r. Sąd Okręgowy pozbawił tytuł wykonawczy w postaci postanowienia Sądu Rejonowego dla K. (...)wK. z dnia 9 sierpnia 2012 roku, sygn. akt VI Ns 1210/09/S w zakresie punktu III tegoż postanowienia, któremu klauzulę wykonalności na rzecz pozwanego E. S. nadał postanowieniem z dnia 28 marca 2013 r. Sąd Rejonowy dla K. (...)wK. do sygn. VI Co 639/13/S

– wykonalności częściowo, a mianowicie odnośnie kwoty 11 129,97 zł, zaś w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Sąd Okręgowy nie miał wątpliwości, iż powód nabył wierzytelność od (...) sp. z o.o. w C. po powzięciu wiadomości o przelewie wierzytelności przysługującej na rzecz E. S.. Uznał, że oświadczenie powoda o potrąceniu wierzytelności nabytej od w/w spółki z wierzytelnością objętą umową z dnia 21 czerwca 2012 r. nie skutkuje umorzeniem wierzytelności pozwanego E. S. w stosunku do B. K. w kwocie 120 000 zł. Skuteczne natomiast było oświadczenie o potrąceniu wierzytelności powoda nabytej od (...) Sp. z o.o. z wierzytelnością będącą przedmiotem umowy z dnia 27 grudnia 2012 r. wynoszącą 11 129,97 zł, bowiem w momencie dokonania tego przelewu powód posiadał wobec J. K. (1) jako cedenta potrącaną wierzytelność. Zatem w tym zakresie Sąd pozbawił przedmiotowy tytułu wykonawczy wykonalności. Sąd uznał także za niezasadny podniesiony przez E. S. zarzut pozorności umowy, zawartej przez B. K. z (...) sp. z o.o. w C..

Apelację od powyższego orzeczenia wniósł powód, zaś Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 20 marca 2015 r. (sygn. akt I ACa 22/15) oddalił apelację. W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny wskazał, iż pomija okoliczności dotyczące czasu nabycia przez powoda wierzytelności od spółki (...), tj. czy do zawarcia umowy datowanej na 6 sierpnia 2012 r. doszło w dniu 6 sierpnia 2012 r. rano - jeszcze przed posiedzeniem Sądu w sprawie sygn. akt VI Ns 1210/09/S, czy też już po zakończeniu tego posiedzenia. Sąd Apelacyjny podkreślił, że orzeczenie Sądu o podziale majątku wspólnego małżonków stało się prawomocne w dniu 19 września 2012 r. i dopiero w tej dacie powstała wierzytelność z tytułu spłaty. Termin jej płatności upłynął w dniu 19 marca 2013 r. - dopiero wówczas wierzytelność ta stała się wymagalna i dopuszczalnym stało się potrącenie. Po 19 marca 2013 r. B. K. złożył jedynie oświadczenie o potrąceniu z daty 18 kwietnia 2013 r., a dotyczyło ono wierzytelności w kwocie 11 129,97 zł, tj. tej części wierzytelności J. K. (1) z tytułu spłaty, która została przelana na rzecz E. S. umową z dnia 27 grudnia 2012 r. Właśnie w tym zakresie Sąd Okręgowy w Krakowie zaskarżonym wyrokiem uwzględnił powództwo.

W piśmie z dnia 15 kwietnia 2015 r. powód złożył oświadczenie o potrąceniu przysługującej mu wobec J. K. (1) istniejącej i w pełni wymagalnej wierzytelności w ustalonej na dzień 19 marca 2013 r. w kwocie 122 210,83 zł, z pierwotnie przysługującą J. K. (1) (zbywcy) i wymagalną na dzień 19 marca 2013 r. wierzytelnością w kwocie 120 000 zł, sprzedaną E. S. (nabywcy), a stwierdzoną postanowieniem Sądu Rejonowego dla K. (...) w K. z dnia 9 sierpnia 2012 r. w sprawie VI Ns 1210/09/S, które uprawomocniło się w dniu 19 września 2012 r., któremu to postanowieniu tenże Sąd nadał w dniu 28 marca 2013 r. klauzulę wykonalności na rzecz E. S. (sygn. akt VI Co 639/13/S).

Pismo zawierające powyższe oświadczenie powód wysłał pozwanemu i J. K. (1) w dniu 16 kwietnia 2015 r.

Postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2015 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla K. (...) w K. L. D. podjął postępowanie egzekucyjne (sygn. akt IX KM 1019/13) prowadzone z wniosku wierzyciela E. S. przeciwko dłużnikowi B. K. o egzekucję świadczeń pieniężnych i ograniczył egzekwowaną na rzecz wierzyciela należność o kwotę 11 129,97 zł.

Przed Sądem Okręgowym w Krakowie toczyło się postępowanie z powództwa Gminy Miejskiej K. przeciwko powodowi o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną (sygn. akt I C 1674/15). Wyrokiem z dnia 23 maja 2016 r. Sąd Okręgowy uznał, że umowa sprzedaży wierzytelności zawarta w K. w dniu 6 sierpnia 2012 r. pomiędzy powodem a (...) sp. z o.o. jest bezskuteczna w stosunku do strony powodowej - Gminy Miejskiej K. w celu ochrony wierzytelności Gminy przeciwko (...) Sp. o.o., stwierdzonych wyrokami Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 3.12.2004 r. (sygn. akt I C 1665/03), Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 14.09.2005 r. (sygn. akt I C 1106/05), Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 15.09.2009 r. (sygn. akt I C 1454/08), Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19.03.2004 r. (sygn. akt I ACa 80/04), Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 27.07.2005 r. (sygn. akt I ACa 657/05). Od powyższego orzeczenia została wywiedziona apelacja.

Do chwili obecnej powód nie zapłacił żadnej raty za wierzytelność kupioną od (...) sp. z o.o. w C., wynikającej z umowy datowanej na 6.08.2012 r., a następnie dwukrotnie aneksowanej w zakresie odroczenia terminów płatności.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla K. (...) w K. L. D. w postępowaniu egzekucyjnym IX Km 1019/13 egzekwuje od powoda na rzecz wierzyciela E. S. należności, a spłata na dzień 9 lipca 2015 r. wynosiła 13 273,10 zł.

Sąd Okręgowy uznał, że powód nie wykazał, by do zawarcia umowy sprzedaży wierzytelności pomiędzy nim, a (...) Sp. z o.o. w C. doszło w dniu 6 sierpnia 2012 r. w godzinach porannych, przed posiedzeniem przed Sądem Rejonowym dla K. (...) w K. w sprawie o podział majątku wspólnego byłych małżonków J. K. (1) i B. K..

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Istota niniejszej sprawy sprowadzała się do oceny skuteczności potrącenia (wygaśnięcia wierzytelności) na skutek oświadczenia złożonego przez powoda o potrąceniu wierzytelności z 15 kwietnia 2015 r.

W ocenie Sądu to oświadczenie jest nieskuteczne. Stosownie do treści art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego (opozycyjne) służy merytorycznej obronie dłużnika przed egzekucją prowadzoną zgodnie z przepisami postępowania egzekucyjnego jako konsekwencja zasady, że organ egzekucyjny nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym. Jeżeli tytułem egzekucyjnym jest prawomocne orzeczenie sądowe, podstawą powództwa może być zdarzenie, które nastąpiło po powstaniu tytułu egzekucyjnego albo po zamknięciu rozprawy, po której wydano tytuł egzekucyjny, na skutek którego zobowiązanie objęte tytułem wygasło. Są to wszelkie zdarzenia wywołujące taki skutek na gruncie prawa cywilnego materialnego (np. spełnienie świadczenia, potrącenie, odnowienie, przyjęcie innego świadczenia przez wierzyciela w zamian za objęte tytułem, niemożność świadczenia, zwolnienie z długu).

Stosownie do art. 513 § 1 k.c. dłużnikowi przysługują przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, które miał przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie. Dłużnik może z przelanej wierzytelności potrącić wierzytelność, która mu przysługuje względem zbywcy, chociażby stała się wymagalna dopiero po otrzymaniu przez dłużnika zawiadomienia o przelewie. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy wierzytelność przysługująca względem zbywcy stała się wymagalna później, niż wierzytelność będąca przedmiotem przelewu (§ 2).

Dopuszczalność potrącenia wierzytelności nabytych po przelewie, ale przed otrzymaniem zawiadomienia o przelewie (lub powzięciem o nim wiadomości) stanowi przejaw ochrony zaufania dłużnika do tego, że nabytą w stosunku do cedenta wierzytelność będzie on mógł potrącić z wierzytelności, którą miał wobec niego cedent. W tych sytuacjach można potrącić tylko takie wierzytelności, które dłużnik nabył przed otrzymaniem zawiadomienia o przelewie i nim powziął o nim wiadomość. W ocenie Sądu wierzytelność nabyta przez pozwanego E. S. od J. K. (1) mocą umowy z dnia 21 czerwca 2012 r. była wierzytelnością skonkretyzowaną, miała określony charakter i była dokładnie określona. Wynikała z ustaleń dokonanych przez byłych małżonków J. K. (1) i B. K. w toku postępowania o podział majątku wspólnego (VI Ns 1210/12/S). Strony wiedziały, co wchodzi w skład tego majątku i jakie mają być spłaty, gdyż miały zawrzeć ugodę na rozprawie przed Sądem w dniu 6 sierpnia 2012 r. Warunki ugody zostały dokładnie ustalone na rozprawie w dniu 21 czerwca 2012 r., na której strony oświadczyły, że doszły do porozumienia co do wysokości spłaty (120 000 zł) a dalsze pertraktacje dotyczyły jedynie terminu spłaty. W tych okolicznościach można mówić o dokładnym określeniu wierzytelności przysłej, będącej przedmiotem cesji w dniu 21 czerwca 2012 r. Zatem przedmiot rozporządzenia został oznaczony indywidualnie, co więcej pokrywał się z rozstrzygnięciem wydanym przez Sąd Rejonowy dla K. (...) w K. w dniu 9 sierpnia 2012 r. w sprawie VI Ns 1210/09/S.

Jeśli przedmiotem cesji jest wierzytelność przysła, to do skutecznego zawiadomienia o jej przelewie dochodzi już w dacie zawiadomienia o zawarciu umowy przenoszącej wierzytelność na cesjonariusza.

Zdaniem Sądu powód nie wykazał, by zawarł umowę sprzedaży wierzytelności z (...) sp. z o.o. w dniu 6 sierpnia 2012 r. rano, przed tym, jak powziął wiadomość o przelewie wierzytelności przysłej między pozwanym a J. K. (1) z dnia 21 czerwca 2012 r. Nie mógł zatem złożyć skutecznego oświadczenia z dnia 15 kwietnia 2015 r. o potrąceniu wierzytelności nabytej od w/w spółki z wierzytelnością w kwocie 120 000 zł sprzedaną pozwanemu.

Zasadny w ocenie Sądu okazał się również zarzut pozwanego, dotyczący działania powoda w zakresie dochodzonego roszczenia w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Powód zawarł umowę sprzedaży wierzytelności ze spółką (...) pomimo, że już w 2012 r. nie posiadał środków finansowych na zapłatę ceny sprzedaży, nawet w niewielkich, ustalonych na 200 zł miesięcznie ratach. Do chwili obecnej powód nie zapłacił żadnej z rat, a zatem spółka (...) nie miała żadnego ekonomicznego interesu w zawarciu takiej umowy z powodem. Ponadto spółka (...) w 2012 r. nie prowadziła żadnej działalności gospodarczej i nie było żadnego rynkowego uzasadnienia wyzbycia się skonkretyzowanej wierzytelności. Brak możliwości wyegzekwowania od J. K. (1) należnych spółce kwot w żaden sposób nie tłumaczy zawarcia umowy pomiędzy spółką a powodem, skoro nie było żadnego gospodarczego sensu tej umowy. Jedynym celem jej zawarcia było uniemożliwienie przez powoda byłej żonie J. K. (1) wyegzekwowania od niego zasądzonej spłaty z tytułu podziału majątku wspólnego.

Przepis art. 5 k.c. może być stosowany wyjątkowo, właśnie w takich sytuacjach, w których wykorzystywanie uprawnień wynikających z przepisów prowadzi do skutku nieaprobowanego w społeczeństwie ze względu na zasadę lojalności i uczciwości. Narusza zasady współżycia społecznego działanie nastawione wyłącznie na uniemożliwienie byłemu małżonkowi (wierzycielowi) zaspokojenia należnej wierzytelności z tytułu podziału majątku wspólnego przez wykorzystanie nielojalnych mechanizmów i z naruszeniem zasad uczciwości, a prowadzących do tego, że były małżonek (powód) otrzymuje najistotniejszy i najwartościowszy składnik majątku wspólnego i może zaspokoić swoje potrzeby mieszkaniowe, a drugi małżonek zostaje pozbawiony lokalu mieszkalnego i spłaty.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, domagając się jego zmiany i uwzględnienia powództwa lub uchylecia wyroku i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Apelujący zarzucił:

- naruszenie art. 5 k.c. poprzez wadliwe uznanie, iż powód nabywając od spółki (...) wierzytelność wobec J. K. (1) dopuścił się naruszenia zasad współżycia społecznego,
- naruszenie art. 512 k.c. zd. drugie, art. 498 k.c. i 499 k.c. oraz art. 513 § 2 k.c. w zw. z art. 498 k.c. poprzez błędne ich zastosowanie,
- naruszenie art. 65 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie w odniesieniu do wykładni oświadczenia woli J. K. (1) w § (...) umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 27 grudnia 2012 r., zawartej z pozwanym, w zakresie, w jakim J. K. (1) oświadczyła, że na dzień 27 grudnia 2012 r. przysługuje jej w stosunku do byłego męża B. K. wierzytelność w kwocie 131 129,97 zł z tytułu podziału majątku.

W uzasadnieniu apelacji powód rozwinął powyższe zarzuty, podnosząc w kontekście art. 5 k.c., że J. K. (1) uchyliła się od obowiązku wykonania wyroku karnego w zakresie spłaty zasądzonej od niej kwoty; tak ona, jak i pozwany E. S. wiedzieli o tym obowiązku i świadomie podjęli działania uniemożliwiające spółce (...) zaspokojenie jej roszczeń – i to zachowanie jest niezgodne z zasadami współżycia społecznego. Sąd Okręgowy nadto nie wskazał, jakie zasady współżycia społecznego miałyby naruszyć powód wobec pozwanego.

Apelujący podniósł także, że do ugody w sprawie o podział majątku wspólnego ostatecznie nie doszło. Kwota zasądzona od powoda na rzecz byłej żony tytułem spłaty była inna, niż kwota będąca przedmiotem umowy z 21 czerwca 2012 r., zawartej między pozwanym a J. K. (1). Bez znaczenia jest przy tym, czy powód nabył wierzytelność od spółki (...) przed rozprawą z dnia 6 sierpnia 2012 r., choć ob staje on przy swoim twierdzeniu, że tak właśnie było. W tej kwestii apelujący odwołał się do wyroku SA w Krakowie w sprawie I ACa 22/15. Nadto apelujący podniósł, że art. 512 zd. drugie k.c. nie dotyczy wierzytelności przyszłej, odwołując się w tym względzie do orzecznictwa, zaprzeczył, by wierzytelność przyszła objęta umową z dnia 21 czerwca 2012 r. była skonkretyzowana a skoro w dniu 6 sierpnia 2012 r. powód był wierzycielem względem J. K. (1) (bo nabył wierzytelność od spółki (...)) – mógł dokonać skutecznego potrącenia.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego podtrzymując swoje stanowisko, prezentowane przed sądem I instancji.

Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i zważył, co następuje:

Apelujący nie podniósł żadnych zarzutów w odniesieniu do poczynionych przez Sąd I instancji ustaleń. Jakkolwiek powód podnosi w apelacji, iż wierzytelność od spółki (...) nabył przed tym, jak dowiedział się o przelewie wierzytelności przyszłej przez J. K. (1) na rzecz pozwanego, to w kwestii ustaleń faktycznych nie przytacza żadnej argumentacji, nie kwestionuje ich i nie czyni co do nich wyводу. Wskazuje jedynie, że Sąd Apelacyjny w Krakowie w sprawie I ACa 22/15 uznał, iż okoliczność ta nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia, apelujący zaś stanowisko to podziela.

Przyjąć zatem należy, że stan faktyczny ustalony przez Sąd Okręgowy jest na tym etapie postępowania niesporny.

Tytułem wstępu do rozważań w przedmiocie zarzutów opartych na przepisach prawa materialnego należy jednak podkreślić, iż stanowisko Sądu Okręgowego, że powód nie wykazał, by do zawarcia przezeń umowy nabycia wierzytelności od spółki (...) doszło w dniu 6 sierpnia 2012 r. w godzinach porannych, jeszcze przed posiedzeniem Sądu Rejonowego, na którym byli małżonkowie K. mieli zawrzeć ugodę w przedmiocie podziału majątku wspólnego po rozwodzie, jest w pełni podzielane przez Sąd Apelacyjny. Argumentacja Sądu I instancji jest w tej kwestii spójna i przekonująca.

Oceniając zasadność argumentacji zawartej w apelacji trzeba zauważyć, że – wobec konieczności oceny skuteczności potrącenia, dokonanego przez powoda pismem z dnia 15 kwietnia 2015 r. – ma znaczenie to, kiedy powód nabył wierzytelność od spółki (...), w szczególności czy uczynił to przed posiedzeniem Sądu Rejonowego w dniu 6 sierpnia 2012 r. Sytuacja w niniejszej sprawie jest bowiem odmienna od tej, jaka była przedmiotem orzekania w sprawie I ACa 22/15.

W sprawie I ACa 22/15, do której odwołuje się powód, posługując się argumentacją tam użytą przez Sąd Apelacyjny, istotnym było, że oświadczenia o potrąceniu, składane przez powoda przed datą 19 marca 2013 r. były bezskuteczne. Wierzytelność J. K. (1), z którą powód chciał potrącić wierzytelność nabytą przez siebie od spółki (...), powstała bowiem dopiero w dniu 19 września 2012 r. a stała się wymagalna właśnie w dniu 19 marca 2013 r. Po tej dacie – w dniu 18 kwietnia 2013 r. - powód złożył tylko jedno oświadczenie o potrąceniu (dotyczące wierzytelności w kwocie 11 129,97 zł). W takim też zakresie doszło w tamtym postępowaniu do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności przeciwko powodowi. Dodać należy, że Sąd Apelacyjny wyrok w sprawie I ACa 22/15 wydał w dniu 20 marca 2015 r.

Potrącenie dokonane przez powoda pismem z dnia 15 kwietnia 2015 r., będące przedmiotem niniejszego postępowania miało zatem miejsce już po tym, jak stała się wymagalna wierzytelność, wynikająca z postanowienia o podziale majątku wspólnego między byłymi małżonkami, tj. powodem i J. K. (1). Oświadczenie o potrąceniu powód złożył pozwanemu.

Podzielić należy pogląd Sądu Okręgowego, iż w dniu 21 czerwca 2012 r. doszło do zbycia przez J. K. (1) na rzecz E. S. wierzytelności przyszłej, dokładnie określonej, o skonkretyzowanym charakterze. Wiadomo było, na tle jakich okoliczności wierzytelność ta powstała, znalazło to zresztą wyraz w treści w/w umowy, gdzie w § 2 wskazano, iż w wyniku zakończenia postępowania podziałowego J. K. (1) przysługiwać będzie w stosunku do byłego męża wierzytelność w kwocie 120 000 zł z tytułu podziału majątku wspólnego po ustaniu małżeństwa. Fakt, że wierzytelność, jaka powstała na rzecz J. K. (1) wobec powoda okazała się wyższa – a to wobec treści sądowego postanowienia podziałowego z dnia 9 sierpnia 2012 r. – nie ma znaczenia ani dla charakteru wierzytelności objętej umową z dnia 21 czerwca 2012 r., ani dla skuteczności umowy cesji z 21 czerwca 2012 r. Doprowadziło to natomiast do zawarcia przez J. K. (1) i E. S. kolejnej umowy – z dnia 27 grudnia 2012 r., na mocy której nabył on wierzytelność wobec powoda w kwocie 11 129,97 zł (kwota stanowiła różnicę pomiędzy nabytą już w zakresie kwoty 120 000 zł wierzytelnością przyszłą, która powstała wskutek uprawomocnienia się postanowienia podziałowego, a faktyczną wysokością tej wierzytelności, wynikającą z treści postanowienia).

Prawidłowe jest stanowisko Sądu Okręgowego, iż jeżeli przedmiotem cesji jest wierzytelność przyszła, to do skutecznego zawiadomienia o jej przelewie dochodzi już w dacie zawiadomienia o zawarciu umowy przenoszącej wierzytelność na cesjonariusza. W niniejszej sprawie chwilą powzięcia przez powoda takiej wiadomości był dzień 6 sierpnia 2012 r. – J. K. (1) poinformowała o tej umowie powoda na posiedzeniu sądu rozpoznającego sprawę o podział majątku wspólnego.

Zawarcie umowy przelewu stanowi realizację uprawnienia do rozporządzenia wierzytelnością objęta tą umową. Dotyczy to przelewu każdej wierzytelności – nie tylko istniejącej, ale i przyszłej. Gdyby było inaczej, w przypadku wierzytelności przyszłej cesjonariusz nie nabywałby przelanej wcześniej wierzytelności niejako automatycznie, cz chwilą jej powstania (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19.09.1997, III CZP 45/97 i w wyroku z dnia 10.08.2015 r., II CSK 661/14). W uzasadnieniu wspomnianego wyroku w sprawie II CSK 661/14 Sąd Najwyższy wskazał nadto, że art. 512 zd. 2 k.c. ma zastosowanie zarówno do przelewu wierzytelności już istniejących, jak i jeszcze nie powstałych (zarówno przyszłych sensu stricte, jak i takich, u podłoża których leży częściowo zrealizowany stan faktyczny, uzasadniający ich powstanie. Sąd Najwyższy wskazał wreszcie, że pogląd wyrażony w wyroku SN z dnia 30.01.2003 r. w sprawie V CKN 345/01 jest nietrafny – do tego zaś właśnie orzeczenia odwołuje się apelujący.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd wyrażony w wyroku II CSK 661/14 (a także m.in. w orzeczeniach II CK 16/02, V CSK 144/07 czy I CSK 56/12). Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy, dłużnikowi przysługują przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, które miał przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie (art. 513 (1 k.c.) Dłużnik może z przelanej wierzytelności potrącić wierzytelność, która mu przysługuje względem zbywcy, chociażby stała się wymagalna dopiero po otrzymaniu przez dłużnika zawiadomienia o przelewie. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy wierzytelność przysługująca względem zbywcy stała się wymagalna później niż wierzytelność będąca przedmiotem przelewu (§ 2 art. 513 k.c.). Dłużnik nie może z przelanej wierzytelności potrącić wierzytelności, która mu przysługuje względem zbywcy, jeżeli nabył ją po powzięciu wiadomości o przelewie. Zasada wyrażona w art. 513 § 1 k.c. wynika z charakteru prawnego przelewu wierzytelności, który powoduje jedynie zmianę strony podmiotowej istniejącego stosunku zobowiązaniowego (tak SN w uchwale z 27.07.2006 r., III CZP 59/06). Dłużnik może zatem powołać się na zdarzenia prawne, które nastąpiły do chwili podjęcia przez niego wiadomości o przelewie. Jakkolwiek pojęcie zarzutów użyte w art. 513 § 1 k.c. należy rozumieć w najobszerniejszym znaczeniu, to podstawową kwestią jest, czy dłużnik nabył wierzytelność, którą chce potrącić przed powzięciem czy po powzięciu wiadomości o przelewie. Jeśli nabył ją po powzięciu wiadomości o przelewie – potrącenia dokonać nie może. Pogląd ten – akceptowany przez Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie – powtórzono także w wyroku SN z dnia 17.10.2012 r., I CSK 56/12.

Dlatego istotne było w niniejszej sprawie to, kiedy powód nabył wierzytelność od spółki (...). Jak wynika z ustaleń Sądu I instancji, zaakceptowanych przez Sąd Apelacyjny, z pewnością nie nabył powód tej wierzytelności przed tym, jak powziął wiadomość o przelewie wierzytelności pomiędzy J. K. (1) a E. S., czyli przed rozprawą, na której miała być zawarta ugoda w sprawie o podział majątku wspólnego. W konsekwencji – nie mógł dokonać skutecznie potrącenia z wierzytelnością w kwocie 120 000 zł, sprzedaną pozwanemu. Jest to sytuacja odmienna od tej, którą rozważał Sąd w sprawie I ACa 22/15 (I C 914/13 w pierwszej instancji).

Niezasadne okazały się zatem zarzuty naruszenia art. 512, 513 § 2 oraz 498 i 499 k.c.

Co do zarzutu, jakoby sąd naruszył art. 65 § 1 k.c. zwrócić należy uwagę, że sam powód (str. 6 pozwu) twierdził, iż umową z dnia 27 grudnia 2012 r. J. K. (1) sprzedała pozwanemu dalszą część wierzytelności w kwocie 11 129,97 zł. Podobnie zresztą twierdził w sprawie I C 914/13. W swoich pismach (np. ostatni akapit pisma z 6.12.2012 r. - k. 79 akt) do faktu zbycia na rzecz E. S. wierzytelności w zakresie 120 000 zł przed dniem 27 grudnia 2012 r. powód sam się odwoływał.

Przy dokonywaniu interpretacji umów znajdują zastosowanie dyrektywy interpretacyjne zawarte w art. 65 k.c. odnoszące się zarówno do wszystkich kategorii czynności prawnych (§ 1), jak i wyłącznie do umów (§ 2 k.c.), a konsekwencją tego unormowania jest dokonanie wykładni na trzech poziomach, tj. ustalenia słownego brzmienia

umowy, ustalenia treści oświadczeń woli przy zastosowaniu reguł z (...) oraz ustalenie sensu oświadczeń woli poprzez odwołanie się do zgodnego zamiaru stron i celu umowy. W niniejszej sprawie nie budziło wątpliwości, że wobec zawarcia umowy z 21 czerwca 2012 r. przedmiotem umowy z 27 grudnia 2012 r. była jedynie pozostała część wierzytelności, jaka pozostała J. K. (1) po umowie z czerwca 2012 r. Zważywszy na stanowisko powoda wyrażone w pozwie i pismach przedprocesowych, a także zważywszy na cel umowy z 27 grudnia 2012 r. dalsze badanie tej kwestii było zbędne. Przy braku zakwestionowania ustaleń faktycznych Sądu I instancji, wśród których znajduje się ustalenie o zbyciu w dniu 21 czerwca 2012 r. wierzytelności przyszłej na kwotę 120 000 zł oraz o zbyciu w dniu 27 grudnia 2012 r. wierzytelności w kwocie 11 129,97 zł zarzut niewłaściwej wykładni umowy z 27 grudnia 2012 r. jest niezasadny.

Nie znajduje natomiast Sąd Apelacyjny podstaw do przyjęcia, by powód działał w sprzeczności z zasadami współzycia społecznego, szczególnie jeśli zważyć, że pozwanym jest E. S. a nie była małżonka powoda, która zbyła wierzytelność przyszłą a później dalszą część swojej wierzytelności wobec powoda przed przystąpieniem do jej egzekucji. Jednakże wcześniej przedstawiona argumentacja i tak prowadzi do oddalenia apelacji.

Z tych względów apelacja uległa oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., zaś złożyło się na nie wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego, obliczone na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, w brzmieniu obowiązującym w chwili wniesienia apelacji, stosownie do wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia.

SSA Marek Boniecki SSA Barbara Baran SSA Paweł Czepiel